

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

2. Aliqua notantur ad nostram sententiam explicandam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

aliquam cognitionem, quia tendat in obiectum abstractum, vnde negatur vltima pars illius argumenti.

Ad primum secundæ sententiæ respondetur distinguendo maiorem: est evidens, id est, evidenter cognoscibilis, non per denominationem extrinsecam ab habitu scientiæ, sed per cognoscibilitatem iam sapè explicatam, & in hoc sensu concedo; est evidens actualiter & extrinsecè nego: quia vt sic non est obiectum formale, sed potius extrinsecus effectus formalis scientiæ, & posterior illa, vt iam probatum relinquatur; ad minorem negatur quod evidenter cognoscibile sit à scientia, imo potius vt sic supponitur ante illam.

Ad vltimum respondetur distinguendo maiorem; quod est distinctum extrinsecè, & se habet ex parte obiecti constituens illud in esse motivi, & præsupponitur ante scientiam concedo; Quod est distinctum à posteriori, & sequitur ipsam scientiam nego: cum autem sic se habeant esse illuminatum, & illustratum, sequanturque ad ipsam scientiam, ideoque non sunt obiectum formale sub quo illius.

QUESTIO VI.

Vtrum Theologia naturalis sit simpliciter vera & propria Sapiencia?

SECTIO I.

Sententia adversaria proponitur.

Prima sententia asserens Theologiam naturalem non esse sapientiam: sic probatur.

Primò, quia vt asserit Aristoteles, 1. *Magnorum moralium*, sapientia hæc scientia, & intellectus constat, sed Theologia naturalis non constat ex scientia, & intellectu; ergo non est sapientia; minor sic probatur. Quia intellectus tendit in principia, scientia tantum in conclusiones tendit; ergo solum est scientia, vnde non est simul scientia, & intellectus, & sic nõ erit sapientia.

2. Secundo, sapientia est maxima inter omnes virtutes intellectuales iudicans, & ordinans illas, vt colligitur ex Aristotele 2. *Metaph.* sed Theologia naturalis non potest esse maxima inter omnes virtutes intellectus; ergo non est sapientia: minor sic probatur; quia implicat quod Theologia nostra sit altior quam habitus principiorum à quo illa procedit, quia effectus non excedit causam.

3. Tertio, Quia sapientia debet esse certior, & evidentior omni scientia, sed mathematica excedit Theologiam naturalem incertitudine, & evidentia; ergo Theologia naturalis non est certior, & evidentior omni scientia, vnde non est sapientia.

SECTIO II.

Aliqua notantur ad nostram sententiam explicandam.

Advertendum est duplicem esse acceptionem sapientiæ. Primo enim accipitur sapientia pro quocunque habitu intellectivo cuiuscunque
R. P. Hæph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

generis sit, siue sit scientificus siue non; dum tamen sit ita præstans, vt certissime sine periculo errandi, ac firmissimè in sui obiecti cognitione versetur, in hac acceptione docet Aristoteles 1. *metaph.* & 10. *Magnorum moralium*, cap. 3. 5. & 6. *Ethic.* cap. 7. generali quadam ratione sapientem appellari, qui in sua arte, aut scientia exactissimus est, illamque perfecte caller, & qui non tantum scit, aut cognoscit ea quæ ex principijs deducuntur, sed etiam cognoscit ipsa principia, rationemque suæ artis tradit inquirenti, cur hoc, vel illo modo operetur tali arte ductus: Hoc exprimit his verbis lib. 1. *Metaph.* Artificesque ijs, qui experientia rerum valent sapientiores esse arbitramur id quod ex eo accidit, quod illi causam sciunt, ij non item & in hoc sensu loquutus est D. Thomas 1. *part. quæst.* 1. *art.* 6. *in corpore* vbi sic ait. [ille sapiens dicitur in vnoquoque genere qui considerat altissimam causam illius generis, vt in genere ædificij artifex qui disponit formam domus dicitur sapiens, & architector respectu inferiorum artificum] vnde dicitur 1. *Corinthiorum* 13. at sapiens architector fundamentum posuit, & rursus in genere totius humanæ vitæ prudens, sapiens dicitur, in quantum ordinat humanos actus ad debitum finem; vnde dicitur *Proverborum* 1. Sapientia est viro prudentia.

Secundò, sumitur sapientia latissime non propterea denotat determinatum aliquem habitum vt asserit eximius Doctor Pater Franciscus Suarez; sed pro rectitudine quadam intellectuali ad bene iudicandum de rebus omnibus consurgente ex perfecta consequutione scientiarum omnium ad eum modum, quo iustitia in vna acceptione non significat vnum habitum in particulari, sed coniunctionem omnium virtutum moralium, & in hac acceptione definitur illam Cicero 4. *Tusculanarum*, & 1. *de Officijs*, dum ait: sapientia est rerum humanarum, atque divinarum causarumque, quibus hæc continentur, scientia.

Tertio, accipitur sapientia propriissime, pro quodam habitu intellectus scientifico & determinato, qui perfectione ac præstantia superat omnes scientias naturales, ac de rebus perfectissimis summaque omnium causarum causa Deo nimirum maxima delectatione agit, & quia in hac acceptione sapientia maxima certitudine, ac evidentia, qua fruitur maximopere, nimumque oblectet mentem sapida scientia nuncupatur, & in hoc sensu agit de illa Arist. 1. *met.* cap. 2. & lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 2. *artic.* cap. 2. cui has conditiones, & proprietates adscribit lib. 2. *met.* cap. 2.

Prima conditio sapientiæ est vt agat de præstantissimis naturis, per vniuersalissima principia, iudicando de ipsis principijs, & etiam vt agat de altissima totius vniuersi causa. Hanc conditionem tradunt Aristoteles & D. Aug. Arist. *loco citato*, & 6. *Ethic.* c. 1. his verbis: constat igitur ex his sapientiam esse rerum præstantissimarum naturam scientiam sapientem; igitur non solum ea, quæ ex principijs sunt cognoscere, sed etiam circa principia ipsa verum dicere oportet, quæ verba etiam repetit, 1. *mag. mor.* cap. 33. D. Aug. lib. 2. *de Trinitate*, his verbis; hæc sapientiæ & scientiæ recta distinctio, vt ad sapientem pertineat æternarum rerum cognitio intellectualis: ad scientiam vero temporalium rationalis cognitio, vltimam autem partem conditionis tradidit D. Thom. 1. *p. q.* 1. *art.* 6. *in corpore*, sic, Ille igitur qui

considerat simpliciter altissimam causam totius uniuersi, maxime sapiens dicitur.

8 Secunda conditio quæ potius convertitur cum prima est, ut agat de rebus præstantissimis, & altissimis causis, & de uniuersalibus principijs, & eo sint difficiliore res cognitu, si expresse, & scientifico modo cognoscantur, quo sunt præstantiores, & uniuersaliores; inde est, quod sapientia, quæ de talibus rebus agit, agat de difficultissimis.

9 Tertia conditio, ut sit certissima & evidentissima, quam his uerbis tradidit Arist. [item illum, qui certior est;] ubi denotari inquit D. Th. sapientem omnium certiore esse in qua conditione, ut omnes DD. asserunt, includitur etiam evidentia, & ratio manifesta est, quia cum tota præfectio scientiæ evidentia, & certitudine contineatur, & sapientia sit perfectissima omnibusque scientijs excellentior, utranque rationem necessario debet continere.

10 Ultima conditio est, ut de omnibus rebus agat, quam sapientem maxime scire omnia, quoad fieri potest, hanc conditionem propriissimam esse sapientiæ, per eamque distingui à quacunque scientia asseruit D. Thom. 1. p. quæst. 57. a. num. 2. Ex his omnibus conditionibus hanc descriptionem sapientiæ colligit D. Thom. 1. metaph. lect. 2. his uerbis: Ille sapiens dicitur, qui scit omnia etiam difficultissima, per certitudinem, & causam ipsum scire propter se querens, quam alio modo descripsit, D. Bernardus dicens; sapientia est sapida scientia, id est, quæ summam voluptatis delectationem ac suauitatis dulcedinem ingerit, hanc sapientiam descriptam sic propter suam præstantiam sapiens Prov. 3. omnibus rebus anteponit dicens: Beatus homo, qui inuenit sapientiam, melior est acquisitione eius negotiatione auri, & argenti primi, & purissimi, præstantior est cunctis opibus, & omnia, quæ desiderant, huic enim ualent comparari.

11 Nota ultimo, hic non dubitari utrum Theologia naturalis sit sapientia acceptio, quia certum est esse talem, cum sit habitus præstantissimus intellectualis agens de suo obiecto per uniuersalia principia, nec dubitatur utrum sit sapientia in secunda acceptio, quia certum est non esse sapientiam eo sensu, cum non sit collectio omnium scientiarum, solum enim quærimus in hac quæstione utrum Theologia naturalis sit sapientia, tertia & ultima significatione seu acceptio, in qua sumitur propriissime, ac rigorosissime simpliciter, & absolute sapientia, quam immerito simonides, & demones alij negauerunt concessam fuisse à Deo hominibus, existimantes Deum inuidia stimulatam tantum bonum rationali ore acutè expulisse, quod assertum impietate plenum est, si enim Deo malum repugnat moraliter, cum inuidia de bono alterius militet, contra rectam rationem peccatum est; unde procul ab illo, qui omni ex parte bonus est. Deinde sapientia natura sua amat communionem, quare probe Senec. epist. 6. in hoc gaudeo aliquid dicere, ut doceam nec me ulla res delectant, licet eximia sit, & salutatis, quam mihi vniscitur sum, si cum hac exceptione detur sapientia, ut illam inclusam teneam, nec enunciem, reiciam, nullius boni sine ocio iucunda possessio est; sic ille fecit: ergo Deus hominem sapientiæ participem non illius infinitæ, & increatæ, quam ipse naturam habet & ingentiam, sed creatæ & limitatæ.

SECTIO III.

Nostri Sententia rationibus probatur.

PRIMA conclusio: Theologia naturalis est simpliciter, & absolute sapientia, hæc sententia est expressa Arist. multis in locis tum lib. 3. metaph. tum 6. 7. 8. & 10. 12. cap. 3. sed præcipue lib. 1. metaph. cap. 1. ubi sic ait, id autem cuius causa sermonem instituumus (loquitur ibi de metaphysica) illud est, quæ sapientia nominatur circa prima causas, & principia omnium sententia uersari, quod igitur sapientia, scientia sit, quæ circa causas quasdam principiaque uersetur, perspicuum est; quibus uerbis clarissime declarauit, ut S. Thom. docet se non lato modo nominasse Theologiam sapientiam, sed propriissime, cum eam hoc nomine appellet, quatenus est scientia circa prima principia, & causas, sed ibi euidenter Aristoteles non solum asseruit, sed etiam demonstrauit Theologiam naturalem esse sapientiam 2. cap. eiusdem lib. 1. ubi, & non ad alium finem proposuit omnes conditiones simpliciter sapientiæ, & ex ipsis probat clarissime Theologiam naturalem esse sapientiam, nam D. Thom. super hoc caput post adductas conditiones sapientiæ, ut nullus de hac ueritate dubitaret, sic ait, concludit Aristoteles ex prædictis conclusionem intentam dicens, quod ex omnibus prædictis apparet, quod in eandem scientiam metaphysicam scilicet cadit propriissime nomen sapientiæ.

Probatur ratione primo ex prima conditioe sapientiæ, quia illa est absolute, & simpliciter sapientia, quæ contempletur altissimam causam uniuersi, & agit de rebus præstantissimis per uniuersalissima principia, & uersatur etiam circa ipsa principia, sed Theologia naturalis est huiusmodi: ergo est simpliciter, & absolute sapientia, maior evidens est, ut ex notabili constat, minor sit probatur quoad primam partem, quia Deus est simpliciter altissima, & prima causa totius uniuersi, ut fides Catholica docet; Item Deus, & Angeli sunt præstantissimæ naturæ, sed Theologia naturalis agit de Deo certissime, & euidentissime ut late demonstratum manet hac 1. disp. quæst. 2. circa 1. & agit principaliter de Deo, quia cum Deus sit principalis eps inter omnia obiecta per se metaphysice Deus erit principalis intelligibilis, quia intelligibilitas sequitur entitatem: ergo Deus principalis intelligetur à Theologia, quia potentia passivæ correspondet potentia activæ eiusdem rationis, sicut quia Angelus est principalis possibilis principalis produciatur ab omnipotentia, item agit de Angelis & de toto gradu spiritali, ut probatum manet clare ultima conclusionem eiusdem citatæ quæstionis: ergo Theologia naturalis est huiusmodi agendo de altissima causa uniuersi, & præstantissimis naturis: secunda pars minoris sic probatur, quia Theologia naturalis agit de rebus per hæc principia, impossibile est idem simul esse & non esse, quodlibet vel est, vel non est, quæ uti omnium prima sunt uniuersalissima, & licet communia soleant nominari, non est ex eo quod non sint propria metaphysicæ, nam uniuersalissima principia, & quæ agunt de eodem obiecto proprio, ac agit metaphysica scilicet ens, & non ens necessario debent esse propriissima huius scientiæ, quæ uniuersa